

Vlaams
Parlement

ingediend op **542** (2020-2021) – Nr. 1
16 november 2020 (2020-2021)

Motie

van Jos D'Haese

tot uitoefening van het recht van onderzoek
naar de aanpak van de coronacrisis
in de woonzorgcentra

TOELICHTING

Sinds begin maart 2020 zijn de bewoners en personeelsleden van de Vlaamse woonzorgcentra, naast die van andere zorgvoorzieningen, het slachtoffer geworden van de verspreiding van het coronavirus dat de ziekte COVID-19 veroorzaakt. In de periode tussen begin maart en 15 november 2020 stierven er in Vlaanderen zo'n 3806 bewoners van woonzorgcentra aan de gevolgen van een coronabesmetting. Bij het personeel, de bewoners, de directie, verschillende middenveldorganisaties en de brede publieke opinie rees de vraag of de maatregelen om het coronavirus uit de woonzorgcentra te houden en om te gaan met besmettingen en ziekte, te beperkt of te laat werden genomen.

Mensenrechtenorganisatie Amnesty International heeft het in een onderzoeksrapport van 16 november 2020 over mensenrechtenschendingen in de Belgische woonzorgcentra. Het onderzoek stelt onder meer dat de autoriteiten de woonzorgcentra in de steek hebben gelaten. Het personeel werd in gevaar gebracht door gebrekkig overheidsoptreden en er werd pas actie ondernomen toen de crisis publiek aan de kaak werd gesteld, op het moment dat de eerste fase van de pandemie al voorbij was. Ook Artsen Zonder Grenzen publiceerde een rapport waarop de conclusies van Amnesty International deels gebaseerd zijn en waarin de organisatie spreekt over een falen van het beleid.

De rechten van bewoners werden volgens Amnesty International op verschillende manieren geschonden. Beschermingsmateriaal was niet voorhanden, er werd niet regelmatig getest, er was onvoldoende personeel op de vloer en dat beschikte bovendien niet over de nodige opleiding om met infectieziekten om te gaan. Bovendien was het niet altijd mogelijk om toegang te krijgen tot de nodige zorg: zo waren er te weinig zuurstofapparaten en kon maar 57 procent van de ernstige gevallen tijdens de crisis naar een ziekenhuis worden overgebracht. Dat alles resulteerde in duizenden overlijdens en schokkende getuigenissen over verwaarlozing en vereenzaming van bewoners.

Naar aanleiding van de problemen die zich tijdens de eerste coronagolf hadden voorgedaan, besloot het Vlaams Parlement tot de oprichting van de Commissie ad hoc voor de Evaluatie en Verdere Uitvoering van het Vlaamse Coronabeleid. Die commissie spitste zich in een eerste fase toe op de ouderenzorg en de contactopsporing met het oog op de tweede golf. De genodigden in die commissie brachten de schrijnende toestanden in de woonzorgcentra uitgebreid aan het licht. In de conclusies van de commissie werden wel beleidsaanbevelingen gedaan, maar er werd geen evaluatie gemaakt van het beleid tijdens de eerste golf hoewel die opdracht expliciet in de naam van de commissie vermeld wordt.

De tussentijdse conclusies van de ad-hoccommissie schoten bovendien tekort om de lang aangekondigde tweede golf goed voor te bereiden, onder meer door het gebrek aan aanbevelingen voor een onmiddellijke versterking van het personeelskader in de woonzorgcentra. Aanbevelingen om bijvoorbeeld snel werk te maken van een sociaal akkoord voor de zorgsector werden niet uitgevoerd. Andere aanbevelingen zoals die over de taken voor mobiele teams zijn onuitvoerbaar omdat de oprichting van die teams gebrekkig blijft.

Er is nog steeds een gebrek aan politiek besef over de situatie in de woonzorgcentra en ook initiatieven daarvoor ontbreken. Zo relativeerde minister van Welzijn en Volksgezondheid Wouter Beke het tekort aan mondklappers tijdens de eerste golf nog in de Panoreportage van 7 oktober 2020. In zijn reactie op het rapport van Amnesty International zegt de minister "dat we de nodige lessen hebben getrokken". Vanop het terrein komt echter stevast het signaal dat de nodige lessen helemaal niet getrokken zijn en dat er opnieuw een schrijnend gebrek is aan

ondersteuning van het zorgpersoneel. Hoewel er vandaag voldoende beschermingsmateriaal voorhanden is, blijven tekortkomingen uit de eerste golf aanslepen.

1. De nodige investeringen in de Vlaamse zorgsector blijven uit en organisaties als Zorgnet-Icuro, de vakbonden en BEFEZO, de Belgische Federatie voor Zorgkundigen, trokken op 11 november 2020 nog aan de alarmbel. Vier maanden nadat de Vlaamse Regering had aangekondigd dat ze werk zou maken van betere loons- en arbeidsvoorwaarden voor medewerkers in de Vlaamse zorgsectoren, wacht het zorgpersoneel nog altijd op de nodige middelen. Er kwam ook geen versterking op korte termijn om de tweede golf beter te kunnen beheersen. De personeelstekorten in de woonzorgcentra bleven bestaan en het personeel kreeg nog steeds geen waardering in de vorm van een loonsverhoging.
2. De preventieve screening van personeel wordt nog steeds niet gegarandeerd voor de residentiële zorgvoorzieningen. Zo werd de preventieve screening al tweemaal opgeschort: van 25 september tot 4 oktober en van 5 tot 12 november 2020. Op die manier is het onmogelijk om een adequaat beeld te krijgen van de verspreiding van het virus in de zorgvoorzieningen.
3. Bevoegd minister Wouter Beke noemt de mobiele teams het speerpunt om de pandemie te volgen en in te dijken, maar het lukt niet om de beloofde vijftien mobiele teams operationeel te krijgen. Op dit moment zijn dat er acht. Toch heeft experte Erika Vlieghe al op 6 februari 2020, dus ruim tien maanden geleden, gevraagd om mobiele teams op te richten. Op 12 juni 2020 werd dan toch bekend dat er in juli 2020 vijftien mobiele teams zouden komen. Meer dan vier maanden later zijn die er nog altijd niet allemaal.
4. Er kwamen al verschillende initiatieven om tijdelijk voor extra personeel te zorgen voor de residentiële zorgvoorzieningen. Tijdens de eerste golf kwam het platform 'Help de helpers' er, maar dat kampte met verschillende problemen en duizenden vrijwilligers werden nooit ingeschakeld. Om tijdelijke werklozen in te zetten in zorgvoorzieningen werd op 22 oktober 2020 het platform 'Help in de zorg' opgericht. Maar ondanks alle getuigenissen in de commissie ad hoc zijn er geen lessen getrokken uit de problematieken tijdens de eerste golf: op 6 november 2020 waren er 10.000 kandidaten ingeschreven voor amper 329 vacatures. Er is opnieuw onvoldoende ondersteuning voor de woonzorgcentra en een te gebrekkige communicatie om een dergelijk platform efficiënt te benutten.
5. Uit de vierde bevraging van het platform De ZorgSamen begin oktober 2020 bleek opnieuw dat er enorme problemen zijn op het vlak van het mentaal welzijn van zorgverleners. Meer dan de helft van de deelnemers gaf aan onder druk te staan en zich vermoeid te voelen. Slaaptekorten traden op bij meer dan vier op de tien bevroegden en bijna een kwart van de medewerkers dacht eraan te stoppen met het beroep. Het problematische mentale welzijn was al duidelijk van voor het begin van de coronacrisis, zo bleek onder meer uit de werkbaarheidsmonitor van de SERV voor 2019. Tot vandaag blijven de oplossingen daarvoor minimaal.

Jos D'HAESE

MOTIE

Het Vlaams Parlement,

- gelet op:
 - 1° het decreet van 1 maart 2002 houdende de organisatie van het parlementair onderzoek;
 - 2° artikel 97 van het Reglement van het Vlaams Parlement;
 - 3° de uitzonderlijke crisis in de Vlaamse woonzorgcentra;
- besluit een onderzoekscommissie op te richten die belast wordt met:
 - 1° een onderzoek naar de aanpak van de eerste coronagolf, met de nadruk op de voorbereiding op infectieziekten, de inzet van personeel, het uitvoeren van testen, de toegang tot de medische zorg en de isolatiemaatregelen in de Vlaamse woonzorgcentra;
 - 2° een onderzoek naar de aanpak van de tweede coronagolf, met de nadruk op de inzet van personeel, de preventieve screening en de mobiele teams;
 - 3° een onderzoek naar de politieke verantwoordelijkheid voor het schenden van de mensenrechten in de Vlaamse Woonzorgcentra;
- beslist dat de onderzoekscommissie van het Vlaams Parlement haar verslag uiterlijk op 30 juni 2021 moet indienen.

Jos D'HAESE